

Costel Stavarache: Sensuri ale lăcomiei

written by [Marginalia] | December 27, 2018

Definiția de dicționar a lăcomiei e dorință exagerată de câștig, de avere aviditate etc[1]. Termenul cheie din definiție e „exagerare”. Un sens poate fi că vreau cât mai mulți bani, cât mai multe bunuri. În această interpretare, majoritatea dintre noi suntem lacomi pentru că majoritatea vrem mai multe bunuri și servicii, cu excepția unor persoane ascetice, complet dezinteresate de bunuri materiale. Pe această definiție, inclusiv săracii sunt lacomi. Nu trebuie să ai efectiv avere, ci e suficient să ți-o dorești. În al doilea sens sunt exagerat pentru că sacrific anumite datorii morale pentru bani. Aici lăcomia e mai degrabă calitativă decât cantitativă. Lacomul vede banii ca pe un scop în sine, nu ca pe un mijloc. Altfel, oamenii vor mai mulți bani pentru a-și ajuta familiile și pe ceilalți din jurul lor[2]. Banii sunt mijloc, nu scop.

Există autori liberali ca Friedman sau Rothbard pentru care lăcomia apare la toată lumea. Aceștia par să împărtășească primul sens al termenului „lăcomie”, acela că lăcomia înseamnă să-ți dorești cât mai multe bunuri. Pentru Milton Friedman, lăcomia apare și în comunism sau nazism, nu doar în societățile liberale. Avantajul capitalismului e că a ridicat nivelul de trai al maselor[3]. În capitalism lăcomia poate fi satisfăcută doar oferind servicii altora[4]. Pentru Friedman avantajele capitalismului nu țin de intenții, lacome sau nu, ci de rezultate. Contează că aici există anumite instituții care cresc bunăstarea celorlalți. Pentru Rothbard problema e dacă avem lăcomie productivă, unde faci bani prin schimburi voluntare, prin piață, sau lăcomie predativă, unde-ți obții averea furând banii altora prin stat[5]. Unii cred că lăcomia chiar are o funcție pozitivă. Aceasta a dus la creșterea considerabilă a ofertei de bunuri că vorbim de ceasuri, aparate de radio etc[6]. Pentru alții, lăcomia e rea în principiu, dar piața o neutralizează[7]. Aici nu poți face bani dacă nu dai ceva la schimb. Cineva face bani pe piață pentru că găsește clienți[8]. Cei care pun prețuri prea

mari sunt scoși de pe piață[9]. Aceste efecte pozitive au loc și în cazul extrem al avarului. Prin retragerea de bani din circulație, rezultă prețuri mai mici pentru alții via reducerea ofertei de bani[10]. Tezaurizarea avarului crește puterea de cumpărare a semenilor săi[11].

Pentru alți cărturari liberali, lăcomia e mai apropiată de cel de-al doilea sens, de sacrificarea unor datorii morale. De exemplu, pentru Hayek, cu excepția avarului, avem mereu alte scopuri pe care vrem să le atingem prin mijloace economice[12]. Scopurile ultime nu sunt niciodată economice. Avarul nu e consumerist. El neglijează nu doar un consum altruist, ci și chiar unul egoist, cum e cazul lui Scrooge al lui Dickens, Harpagon al lui Molière sau Hagi Tudose al lui Delavrancea. De exemplu, Harpagon trebuie să pregătească o masă de 10 persoane și-i spune bucătarului să o facă de 8 persoane, deoarece unde mănâncă 8, mănâncă și 10. Avarul nu-și ajută familia, rudele, nu e niciodată altruist etc. În această accepțiune, lăcomia e o slăbiciune spirituală, o dorință exagerată de câștig material care apare indiferent de avere sau status[13]. Pentru Sowell, cantitatea de avere nu e un barometru al lăcomiei. De exemplu, un criminal care jefuiește un magazin de cartier și ucide proprietarul pentru a nu lăsa urme e lacom, chiar dacă banii furați sunt puțini relativ la ce câștigă onest un inginer sau un chirurg[14]. Lacom e aici cineva care ar ucide pentru bani. Iubirea de arginți sacrifică scopuri mai înalte. Și aici cineva poate fi lacom fiind sărac.

O trăsătură esențială a lăcomiei e că nu e auto-referențială. Aceasta apare mereu la alții, niciodată la cel care acuză de lăcomie[15]. Ținte predilecte ale acuzației de lăcomie sunt oamenii de afaceri. În genere, aceștia sunt acuzați că au prețuri mari, fac profituri nesimțite, dau salarii mici și nu sunt suficient de altruști cu semenii lor. În toate aceste reproșuri pare să fie un deficit de altruism.

Aici replica a fost că și celelalte categorii vor bani: consumatori, salariați, politicieni etc, nu doar oamenii de afaceri. Și un consumator vrea prețuri cât mai mici, eventual 0 sau chiar negative, adică să fie plătit că ia un bun gratis. Cumpărătorii nu sunt considerați lacomi dacă vor să plătească cât mai puțin, ci doar vânzătorii care vor să vândă cât mai scump[16]. Consumatorul vrea să plătească prețuri cât mai mici[17]. Apoi consumatorul nu a realizat că el creează profitul antreprenorului cumpărându-i produsele[18].

Similar, și un muncitor vrea un salariu cât mai mare și să muncească cât mai puțin. Puțini muncitori ar refuza o leafă de 5 milioane de dolari dacă le-ar fi oferită efectiv. Un muncitor nu refuză un bonus de sărbători[19]. La fel, profesorii de stânga nu spun „pas” salariului[20]. Cu toate acestea, doar firmele sunt acuzate de lăcomie, salariații, nu[21].

Și statul vrea bani. Să ne gândim la taxele și reglementările impuse de stat[22]. Și socialiștii vor banii altora. Așa cum spunea Joseph Sobran, în limbajul politic actual „nevoie” înseamnă dorința pentru banii altora”, „lăcomie” înseamnă „dorința de a-ți păstra proprii bani” iar „compasiune” e când un politician aranjează transferul. Elita conducătoare este clasa altruistă de serviciu[23]. Similar, Thomas Sowell își exprima nemulțumirea față de folosirea termenului „lăcomie” când spunea că nu înțelege de ce ești

lacom atunci când vrei să-ți păstrezi banii, dar nu ești când vrei să iei (furi) banii altora[24]. Inducerea vinovăției prin acuzația de lăcomie, materialism etc e un mecanism prin care publicul devine mai puțin rezistent la transferul (furtul) banilor din privat către stat[25]. Statul cere mereu sacrificii, însă el nu se sacrifică însă niciodată[26]. În genere, e ușor să fii altruist pe banii altora[27]. Socialiștii, că vorbim de brokeri sau de recipienții programelor distributive, vor să controleze cât mai mult în banii altora. Statul oferă oportunități pentru a face bani. Să ne gândim la rentele din afacerile cu statul sau la joburile bune de la stat. Similar, birocrăția vrea mai mulți bani prin extinderea bugetului. Dacă ne gândim la analizele public choice, afacerile cu statul sunt oportunități pentru a face bani buni pentru politicieni și grupurile de interese asociate. Marea problemă a României e că populația crede că PSD a inventat afacerile cu statul și nu că ele sunt baza pe care funcționează politica inclusiv în Norvegia sau în Cipru. Socialismul nu anulează dorința de bani. Doar ne asigură că banii sunt obținuți prin mijloace politice[28]. Să ne gândim la stilul de viață al unor lideri precum Mao, Castro și Chavez și la sărăcia din jurul lor[29].

„Exagerat” e un termen valoric, poate însemna lucruri diferite pentru oameni diferiți. Un miliardar care donează 1 milion de dolari poate fi considerat insuficient de altruist de terți. Cineva își poate dona jumate din avere la săraci și ceilalți să-i reproșeze că este lacom, că trebuia să doneze tot. Sau poate dona tot și cineva i-ar reproșa că trebuia să se împrumute și să doneze și banii împrumutați. Pentru Bernie Sanders lăcomia e o boală, o dependență asemănătoare dependenței de heroină sau de țigări. Bogații devin tot mai bogați în timp ce există copii ce trăiesc în sărăcie. Nu e bine ca un multimilionar să aibă reduceri de taxe când mulți copii primesc mâncare de la stat[30]. Care e nivelul optim de altruism? Dacă benchmark-ul e altruismul socialist, adică 0, oricine donează puțin peste 0, nu mai este lacom. Compasiunea socialistă e o compasiune fake, pentru că mulți socialiști nu donează efectiv banii lor, ci banii altora. Altruismul e despre ajutorarea cu banii proprii, nu cu banii altora. Prin definiție, altruismul socialist e 0. Ba mai rău, socialiștii rețin la sursă, adică lucrează la comision. Aceștia nu doar că nu donează, ci fac și bani din rețelele redistributive, că vorbim de politicieni sau gulerele albe din administrație și ONG-urile de stat. Problema mai generală e că sunt acuzați de lăcomie oameni productivi și altruști de oameni neproductivi și nealtruști ca Bernie Sanders.

Așadar, dacă lăcomia înseamnă să vrei cât mai mulți bani, atunci mai toți suntem lacomi. Dacă lăcomia e ceva apropiat de avariție, foarte puțini oameni sunt lacomi. Tendința socialismului e să exagereze lăcomia, să folosească o definiție cât mai incluzivă pentru a induce sentimente de vinovăție populației. Așa trec mai ușor politici redistributive, hoațe.

[1] Lăcomie: <https://dexonline.ro/definitie/l%C4%83comie>, accesat 31.07.2018.

[2] Higgs, Robert. 2016, Which Fosters the Spirit of Giving: Free Markets or Socialism?:<https://fee.org/articles/which-fosters-the-spirit-of-giving-free-markets-or-socialism/>, accesat 03.08.2018.

[3] Badhwar, Neera K. 2017, Free Markets and Business Don't Require Greed:<https://fee.org/articles/being-greedy-wont-make-you-a-multi-millionaire>

/, accesat 02.08.2018.

[4] Galles, Gary. 2006, Who is Being Greedy?: <https://mises.org/wire/who-being-greedy>, accesat 30.07.2018.

[5] Rothbard, Murray N. 2011, Economic Controversies, Ludwig von Mises Institute, Alabama, p.676.

[6] Doti, James L. 1982, Capitalism and Greed: <https://fee.org/articles/capitalism-and-greed/>, accesat 02.08.2018.

[7] Caplan, Bryan. 2017, Political Power-Lust Thrives in a Democracy:<https://fee.org/articles/political-power-lust-thrives-in-a-democracy/>, accesat 02.08.2018.

Skousen, Mark. 2000, Is Greed Good?: <https://fee.org/articles/is-greed-good/>, accesat 02.08.2018.

[8] Reed, Lawrence W. 2015, #41 – “Rockefeller’s Standard Oil Company Proved That We Needed Anti-Trust Laws to Fight Such Market Monopolies”: <https://fee.org/articles/41-rockefellers-standard-oil-company-proved-that-we-needed-anti-trust-laws-to-fight-such-market-monopolies/>, accesat 03.08.2018.

[9] Dazey, Ruth. 1977, Competition: Bane or Blessing?: <https://fee.org/articles/competition-bane-or-blessing/>, accesat 02.08.2018.

[10] Block, Walter. 2008, Defending the Undefendable, Ludwig von Mises Institute, Alabama, p.114.

[11] Ibidem.

[12] Hayek, F. A. 1944, The Road to Serfdom, George Routledge & Sons, London. London and New York, p.92.

[13] Sirico, Robert A. 1994, The Parable of the Talents: The Bible and Entrepreneurs. Is It Immoral to Turn a Profit?: <https://fee.org/articles/the-parable-of-the-talents-the-bible-and-entrepreneurs/>, accesat 03.08.2018.

[14] Sowell, Thomas. 2015, Wealth, Poverty and Politics, Basic Books, New York, p.214.

[15] Galles, Gary. 2006, op.cit.

[16] Ibidem.

[17] Malek, Ninos P. 2002, Myths about Business: <https://mises.org/library/myths-about-business>, accesat 1.08.2018.

[18] Mises, Ludwig von. 1974, Planning for Freedom and twelve other essays and addresses, Libertarian Press, Memorial Edition (Third), Illinois, p.144.

[19] Malek, Ninos P. 2002, op.cit.

- [20] Rothbard, Murray N. 2011, Economic Controversies, Alabama, p.675.
- [21] Malek, Ninos P. 2002, op.cit.
- [22] Rojas, Rod. 2010, The Snow Chaos at Heathrow Airport: <https://mises.org/library/snow-chaos-heathrow-airport>, accesat 31.07.2018.
- [23] Galles, Gary. 2004, A Screeed on Need and Greed: <https://mises.org/library/screeed-need-and-greed>, accesat 30.07.2018.
- [24] Reed, Lawrence W. 2014, #6 – Capitalism Fosters Greed and Government Policy Must Temper It: <https://fee.org/articles/6-capitalism-fosters-greed-and-government-policy-must-temper-it/>, accesat 02.08.2018.
- [25] Rothbard, Murray N. 2009, Anatomy of the State, Ludwig von Mises Institute, Alabama, p.27.
- [26] Rothbard, Murray N. 2006, For A New Liberty: The Libertarian Manifesto, p.71. Ludwig von Mises Institute Alabama.
- [27] Rothbard, Murray N. 2005, Egalitarianism and the Elites: <https://mises.org/library/egalitarianism-and-elites>, accesat 01.08.2018.
- [28] Reed, Lawrence W. 2015, The Speech Pope Francis Should Have Given: <https://fee.org/articles/the-speech-pope-francis-should-have-given/>, accesat 01.08.2018.
- [29] Higgs, Robert. 2016, op.cit.
- [30] Sanders, Bernie. 2012, The Speech, Nation Books, New York, p.105.

Text aparut intial aici: In Dодii. Vorbind de economie cam în dодii